

המוסר של הטרור

הוא היה נגד התנועה האנטי-קולוניאלית ונגד העולם השלישי, ונגד שיחרור כל ארץ משעבודת באשר היא שם. ובעד חימוש מוגבר ופצצות גרעיניות ועונש מות ומילטון פרידמן.

אם אכן זהו היועץ הראשי של מארגרט תאצ'ר, ירחם האלהים עליה ועל בריטניה הגדולה. אל מלכה נצור!

מי ירד לטמיון

שמעתי באחד השידורים שמפעל מסויים ירד לטמיון. תמהני איך עשה זאת. כל מי שמודמן ומבקש להחליף כמה דראכמות, מופנה לאשנב שמעלי תלוי השלט "טאמיון". משמע: קופה. הטמיון חדר לשפת-עבר בימי השלטון היווני או הרומאי, כאשר אבותינו שילמו — באירצון רב — מסים לקופת-המדינה, היא הטמיון המקורי. מכיוון שהכסף נועד לקיום שילטון רב ושנוא, שמימן בו את הכיבוש, שררה ההרגשה שכל כסף "היורד לטמיון" אינו אלא כסף שאבד.

כיום אנחנו משלמים — באותו אירצון — מסים לממשלתנו. יתכן שחלק ניכר מן הכסף הזה, היורד לטמיון, אכן מבוזבז כליל, אך לפחות חלק ממנו מומן את ביטחוננו ורווחתנו, ועל כן אין זה הוגן לומר שהוא אבד.

על כל פנים, שום דבר חוץ מכסף אינו יכול לרדת לטמיון.

אגב, ביגלל טמיון זה היתה לי ההתנגשות היחידה שהיתה לי אי פעם עם הנשיא יצחק נבון, כשכיהן עדיין כסגן יו"ר הכנסת. באחת הישיבות נאמתי על משרד-האוצר ופניתי אל פינחס ספיר בלשון "אדוני שר הטמיון..." נבון — שלהפתעתי לא ידע את מקור המילה — סבר שזוהי השמצה בלתי-פרלמנטרית, ותבע ממני לחזור בי.

לזכותו של ספיר המנוח אפשר לציין כי היו בין יורשיו שר-טמיון גרועים ממנו.

קבלן השלום

בראשית שנות ה-60 פגשתי את פיאר מנדס-פראנס. שבו ארצה לביקור.

ראש-הממשלה-לשעבר ישב בחדר במלון זן בתל-אביב, ופניו קרנו חוכמת-חיים. בימי שלטונו הצליח להוציא את צרפת בשלום מהדודוסין ומתוניסיה. לרוע מזלם הפילו אותו הצרפתים לפני שספיק להוציאם גם ממארוקו ומאלג'יריה, ועל כן נשפכו נהרות של דם. הצגתי לו או שאלה פרובוקטיבית: "אתה מעין מומחה לכינון שלום. אילו ממשלת-ישראל היתה מעבירה לך, בקבלנות, את התפקיד של השכנת השלום בינינו ובין העולם הערבי, מה היית עושה?"

תשובתו היתה, בערך, כך: הייתי מבקש מממשלת ישראל למסור לי בסוד מהו המכסימום שהיא מוכנה להקריב למען השלום. הייתי מכין תיק, ובו תנאי-המכסימום ותנאי-המינימום של ישראל. אחר-כך הייתי מציג שאלה זו לממשלת הערבות, ומכין תיקים דומים. על פי תיקים אלה הייתי מכין הצעת-שלום, והייתי מתווך בין הממשלות כדי שיקבלנה.

מובן שאיש לא פנה אל היהודי הספרדי החכם הזה, והוא לא נדחק מעולם להציע את שרותיו. הוא יושב בצד, כשהוא עוקב בחיוך ספקני אחרי המאורעות ואינו מגלה את דעתו אלא בשניות פרטיות. הוא לא הסתיר את דעתו שהשלום מוכרח להתבסס על הבנה בין ישראל והפלסטינים. הוא גם הציע

טכניקה: ההכרה הפלסטרי נית בישראל וההכרה הישראליה בפלסטריניות צריכות לבוא בומונית. צגיני שני הצדדים יישבו בשני חדרים סמוכים, ואיש-אמון-המקור בל על שניהם יעבור ביניהם ויחליף את מיסמכיי ההכרה.

לפני שבועיים ביקרתי את מנדס-פראנס בדירתו ברובע ה-16 בפאריס. המנהיג הקשיש, חכם ו-ספקן כרגיל, שאל שאלות פיקחיות על המצב בישראל, על השקפותיו של שימפון פרס, על מעשיו של משה

דיין, על עתידו של עור וייצמן, היה ברור שהוא יודע את הכל, אך היה מעוניין לשמוע הערכות נוספות. הוא לא חסך את שבט ביקורתו הן ממנהיגי ישראל, הן מנהיגי הפלסטרינים.

כדוגמה למדינאות-אמת הביא את שארל דה-גול בימי צרפת החופשית. "הכל שואו אותו. הצרפתים במולדת ראו בו בוגד. הצרפתים שמעבר לים ראו בו את עוכר-צרפת, ופתחו עליו באש בדאקאר. הנשיא רווולט שוא אותו. אבל הוא לא התחשב באיש, ועשה מה שנראה לו כנוכון. הוא הלך בראש, מבלי להסתכל אחורה כדי לראות מי הולך אחריה. בשעת-גורל, זוהי דרכו של מנהיג."

אנורר אל-סאדאת נהג כך. מי עוד?

וטיפוח יופיה. עם זה יזכה בירושלים, על פי החלטת האומות.

האם יש למישהו ספק לגבי תוצאותיו של שיפוט כזה?

מותה של אופציה

חמדי כנעאן, שנפטר לפני כמה ימים, סימל את "האופציה הירדנית". בשנים הראשונות של הכיבוש הישראלי היה מעמד-התווך של שוחרי-ירדן בגדה המערבית. משה דיין עלה אליו לרגל, וכך עשו המנהיגים הישראליים המעטים שהתעניינו בשטחים הכבושים. אחרי ספטמבר 1970, "ספטמבר השחור", בעת אחד מביקורי בווילה שלו, דמיית-הארמון, שהשקיפה על פני שכם, שמתו לב לתמונת-נוף יפה שקישטה את הקיר. לא זכרתיה מקודם.

בשעה שכנעאן יצא להביא את הקפה (הוא תמיד שירת את אורחיו במו ידיו) ניגשתי לקיר והינזתי את התמונה. מתחתה היה מרובע בלתי-דחוי בטאפט.

או נזכרתי: במקום הזה היה תלוי דיוקן ציבועני מלבב של המלך חוסיין. באותו יום ידעתי ש"האופציה הירדנית" מתה.

GOD SAVE THE QUEEN

תמהתי מה קרה למרגרט תאצ'ר. בעקשנות עילאית היא מכניסה את בריטניה לבזע עמוק יותר ויותר. מאחרי הקלעים כבר מכינים הכוחות הנסחרים במפלגה השמרנית ("מערכת הבחורים הקשישים", כפי שנוהגים לכנותם הבריטים) את הדחתה. למען המולדת והמפלגה. במקומה

יבוא, כנראה, הלורד קארינגטון, שהשכין שלום ברודיה, היא זימבאבואה.

"גברת הברזל" הבריטית נהגה באותה עיקשות מטר פטת וקנאות כמו "גברת הברזל" הישראלית. הגנת הלאומית גולדה מאיר ז"ל, אלא שגולדה גרמה למלחמת יום-הכיפורים, שמחירה שלום בדם, ואילו תאצ'ר גורמת להרס כלכלי, שמחירו משולם בדמעות.

תמיחתי בעלמה כולו היתה, כאשר קראתי השבוע, ברשימה של יודי ברוצ, עברון, כי אחד מיועציה העיקריים של תאצ'ר הוא ישראלי-לשעבר בשם אלפרד שרמן. לנגד עיני עלתה דמותו של אדם.

זה היה באמצע שנות ה-50, כאשר הוצאנו לאור, במשך שנה, מהדורה אנגלית של העולם הזה, שנקראה "פרונט פייג" ("עמוד השער"). ריאיונות מועמדים שונים לתפקיד העורך, בין השאר קבעתי במישרדי עם אחד בשם שרמן, עובד הארץ.

אחרתי לפגישה בכמה דקות, וכשנכנסתי לחדרי כבר ראיתי יושב שם. זה היה מראה בלתי-נשכח. היה זה יוסף-חמסין לוהט. החום הגיע ל-33 מעלות לפחות. עדיין לא היה לנו מיוג-אורז.

בכורסה היה שרוע אדם גוף, לבוש חליפה לבנה בעלת שלושה חלקים וענבו עניבה. הוא ניפנף לעצמו במניפה נשית, בתנועות לאות ותשדושות.

איני יודע מה דיברנו, אך זה לא היה חשוב. המבט הראשון הספיק, תיארתי לעצמי שלא אוכל לעבור עם אדם הלושב חליפה והעונב עניבה ביוסף-חמסין ישראלי. לאחר מכן עקבתי במשך שנים אחר כתבותיו של שרמן בהארץ, שהופיעו בחתימת "א. שם, כתבנו בלונדון". הגעתי למסקנה שהנה סוף-סוף נמצא אדם שהוא ההיפך המוחלט והגמור שלי. הוא התנגד בקנאות לכל דבר שאני דוגל בו, ואני התנגדתי בכל נימי נפשי לכל מילה שכתב. כל מילה, בלי יוצאת-מן-הכלל.

הוא היה נגד הדנטס, נגד רווחה חברתית, נגד לאומיות. סוציאליזם, נגד תיכונן כלכלי. הוא היה בעד "יד חזקה", ומישטר "חזק", ו"חוקיסדר", ושילטון הימני.

כשהייתי נער בן 15 עמדתי באחד הערבים, במוצאי שבת, ליד השעון של כיכר-מגורבי שהמתה מרוב יוצאי קולנוע, וזרקתי חבילה של כרוזים. בראשם התנוסס סמל האירגון הצבאי הלאומי ("רק כך!"), והם גינו במילים קיצוניות את אנשי ברית-שלום, על שפירסמו גילויי-דעת נגד מעשי האירגון. אותו גילויי-דעת נשא את הכותרת "לא תרצו!" ובין מחבריו היו יהודה לייב מנגס, מרטין בובר וארנסט סימון.

השבוע השתתפתי יחד עם הפרופסור ארנסט עקיבא סימון בערב-זיכרון לכבוד אחד הטוריסטים של ימי-המאבק, נתן ילין-מור, מנהיג לח"י.

באולם הקטן של בית האומים הירושלמי, שבו נערכה האזכרה ביוזמת המשורר יבי, התאספו כמה עשרות אנשים — אותם שהזכירו את ילין-מור בתקופותיו השונות.

הם ישבו במעגל ודיברו איש-איש במקומו. אף ש איש לא תיכנן זאת מראש, דיבר כל אחד על צד אחר של האיש, על תקופה אחרת ועל תכונות אחרות — על ילין-מור ה"טרוריסט" ו"המנהיג לח"י", על ילין-מור לוחם-השלום, על מנהיג-לח"י הקשות והידידי חסי-הלב, על המדינאי בעל ההגיון הצונן ואישי-המוסר בעל התגובה האינסטינקטיבית.

תוך פחות משעה, שבה קמו כחצי-היוריסטר אנשים ודיברו מן הלב, איש אל רעהו, הישמעו כמה וכמה תיזות מרתקות. עמוס קינן,

הצבר, תמה בקול רם על התופעה הנדירה של עולים מאירופה, שבאו ארצה אחרי התברותם, והשתיה להם תחושת-מולדת עמוקה וחזקה מזו של הצברים. הפרופסור שאול פוגל, שהכיר את ילין-מור במסגרת "רשימת השלום" הסרת-ההצלחה שקמה בבחירות 1969, הזכיר את פליאתו על כך שילין-מור, שכבר היה דמות היסטורית כמנהיג המאבק נגד השילטון הבריטי, התייחס אל צעירי-הרשימה כשוהה אל שווים. פינחס גינוסר, מוויקי לח"י, סיפר על סלידתו העמוקה של ילין-מור ממעשה דיריאסין, אנוי ספרתי שהעברתי לילין-מור בסוף שנות ה-50 מפני שמעם המחתרת האלג'ירית (פל"ן), שביקשה ממנו לגייס מקרב ותיקי-לח"י מומחים לחבלה כימית וחשמלית, כדי שיאמנו את לוחמי-המחתרת האלג'יריים במחנות-אימונים ביוגוסלביה או בתוניסיה. (ילין-מור אכן ניסה לגייס מתנדבים אך לא הצליח בכך, באווירה הפרוצרפתית ששררה אז בארץ.)

אך החלק המרתק ביותר של הערב היה, בלי ספק, נאומו של סימון בן ה-82. הוא סיפר על שיחתיו עם ילין-מור על הבעיות המוסריות של הטרור. ילין-מור, כך סיפר, התייג מרצח חפים-מפשע, כמו פיצוץ של בית-מלון (הכוונה היא, כמובן, לפיצוץ מלון המלך דוד בירי אצ"ל, שבו ניספו עשרות אזרחים יהודיים וערביים, נוסף על הבריטים).

האזכרה רצתי לבית פרטי, שבו חזיתי בפרשת-השבוע של עמוד-האש, ראיתי את אירופה הכבושה, שממנה ברח ילין-מור בעזרת נייר-מכתבים רשמי שנגנב מן הקונסולה הבריטית בליטא. בעוד שמנחם בגין סירב להסתלק בדרך זו, ילין-מור סיפר כי בעת הכיבוש הסובייטי הקצר בליטא פנו אליו מפקדים סובייטיים והציעו שיתוף-פעולה לשם הקמת אירגון צבאי מתחתית יהודי, שילחם בכיבוש הנאצי הצפוני. ילין-מור היפנה אותם אל ראשי לח"י בארץ-ישראל, בטענה כי "לא תיתכן ברית בין פיל וזנב", ולא בין שילטון-כיבוש ובין אנשים המופקרים לחסדיהם.

במשך הערב ביקרתי במסיבה שנערכה לחברי הכנסת על-ידי מזכירי-הסיעות, לרגל סיום כהונת הכנסת התשיעית. ראיתי את השימומן הרוחני הנורא של נבחרים העם, את רמת-ההומור הילדותית, הפנים הרבות שנראו כאילו שום מחשבה אנושית לא נגעה בהן מעולם — ולא יכולתי להימנע מן ההשוואה בין ראשית הערב ובין סופו.

אומרים שכל עם וזכה בפרלמנט שהוא ראוי לו. האם אין עם ישראל ראוי לכנסת טובה יותר?

חלום בלהות

מי שעולה בימים אלה לירושלים מוקדם מן הנופים הירוקים שממשי עברי הדרך.

עד שהוא מגיע למבשרת-ציון, שאתה משכונתיה החדשות חולשת עתה על הכביש. המבואות המערביים של ירושלים נהרסו כליל. הנוף נראה כאילו עוקן זדוני שלף מכולם ערימה של קוביות מכוערות ופיזר אותן בהיסח-הדעת. ההרים נחתכו כמו בסכין, הגבעות נפצעו בעשרות מקומות, על קו הרקיע מרים הכיעור את ראשו בשחצנות היילה.

בעודי מגביר את מהירות-הנסיעה כדי להינצל ממראה זה במהירות האפשרית, חלמתי חלום-בלהות בהקיץ: האיום מחליט על שיטה חדשה לפיתרון בעיית ירושלים. הוא ממנה ועדה בינלאומית של טובי האדריכלים והאמנים. מוטל עליה לקבוע מי משני העמים הוכיח את אהבתו לירושלים על-ידי שמירה על גופיה

סימון